

MAANDORGAAN VAN BIOLOGIA MARITIMA
 NEDERLANDSE VERENIGING VAN ZEE-AQUARIUMLIEFHEBBERS
 Opgericht 12 november 1939

Nr. 72

6e jaargang nr. 12

december 1956

KLEURENPLAATJES!

Het is alweer enige tijd geleden, dat ik u in een redactioneel artikel de toezegging deed, dat naast het in ons blad opnemen van tekeningen en fotografische zwartwit afbeeldingen, waarmede ik in de tweede helft van 1953 begonnen was, ook kleurenplaatjes in DE KOR zouden verschijnen. Na die toezegging lieten zich echter enige onverwachte factoren gelden, die het mij moeilijk maakten aan mijn voornemen een direct gevolg te geven, doch thans is het ogenblik gekomen de volgende mijlpaal in de voorspoedige groei van DE KOR stevig in de grond te slaan.

Geruime tijd geleden verkreeg ik namelijk voor propagandadoeleinden van Van den Bergh en Jurgens N.V. te Rotterdam een groot aantal kleurenplaatjes - oorspronkelijk bestemd voor de Blue Band-Encyclopedie - waarvan ik thans de plaatjes, die binnen het kader van onze Vereniging gebruikt kunnen worden, met ingang van dit nummer van DE KOR belangeloos ter illustratie van een aantal artikelen in ons blad zal aanwenden. Gaarne wil ik vanaf deze plaats degenen, die aan vorengenoemde N.V. verbonden zijn en mij bij het verkrijgen van bedoelde plaatjes indertijd zo zeer behulpzaam waren, nogmaals hartelijk dank zeggen voor hun medewerking.

Tenslotte wens ik u allen, mede namens de overige Algemeen Bestuursleden, prettige feestdagen, een gezellige jaarwisseling en een hartelijk weezien in 1957 toe. ---
 G.G.P. Wouda

Zeg eens eerlijk, is ons tijdschrift niet altijd fris en actueel en is u, net als de redactie, hiervoor geen enkel werk teveel? Doe dan net als vele anderen, ga hedenavond nog op pad en werf een nieuwe trouwe lezer voor uw eigen hobbyblad!

Redactie en Administratie:
 G.G.P. Wouda, Hulshorststraat 6, 's-Gravenhage

Gehele of gedeeltelijke overname van artikels en/of illustraties
 alleen geoorloofd na schriftelijke toestemming der Redactie

Gratis voor Leden

door
G.G.P. Wouda

XXIV

FAUNA EN FLORA

ACTINIA EQUINA EQUINA (L.)
(Purper-anemoon)

Naam

Een van de door de prachtig rode kleur meest opvallende Zee-anemonen in het Middellandse Zee-gebied is wel de in de bekende familie Actiniidae thuishorende soort "Actinia equina", die wegens haar grote verspreidingsgebied, dat zich ook uitstrekt tot in de aangrenzende koudere zeegebieden langs de West-Europese kust, in het Nederlands de "Gewone Zee-anemoon" wordt genoemd.

Daarnaast bestaan nog enkele andere Nederlandse namen voor deze Zee-anemoon, die echter meer gebruikt worden voor het aanduiden van de soort, of - beter gezegd - een variëteit ervan in een bepaald zeegebied. Zo wordt bijvoorbeeld voor de "Actinia equina" uit de Noordzee de Nederlandse naam "Paarde-anemoon" gebezigd, die in het Duits gedeeltelijk is overgenomen en vertaald in "Pferde-Aktinie" of "Pferderose". Iets dergelijks is in het Nederlands, maar jammergenoeg te letterlijk, ook gebeurd door de "Actinia equina" uit de Middellandse Zee, die in het Duits "Purpurrose" genoemd wordt, met "Purperroos" te betitelen.

Door de ook in Nederland gelezen goede Duitse literatuur op zee-aquariëtik en zee-biologisch gebied wordt namelijk het gebruik van verwarring stichtende germanismen in de hand gewerkt. Zoals bekend mag worden verondersteld, wordt voor de orde Actiniaria van de klasse Anthozoa (Bloemdieren), behorende tot de hoofdafdeling Coelenterata (Holtedieren) van het Dierenrijk, reeds vrij algemeen de verzamelnaam "Zee-anemonen" gebruikt, terwijl hiervoor in hetzelfde geval in het Duits de verzamelnaam "Seerosen" geldt. Om verdere verwarring te voorkomen, stel ik hierbij voor de namen "Zeeroos" en - in woordsamenstellingen - "-roos" voor Bloemdieren in het algemeen niet meer te gebruiken, doch hiervoor als geldige Nederlandse namen de woorden "Zee-anemoon" en - in woordsamenstellingen - "-anemoon" te beschouwen en als zodanig te gebruiken. Dit systeem wordt trouwens reeds sinds enige jaren in DE KOR toegepast, zonder dat hierover van de zijde der lezers op- of aanmerkingen zijn ontvangen.

Uiterlijk

De uiterlijke vorm van alle Actinia equina's, of deze nu uit de Middellandse Zee, de Golf van Biskaje of de Noordzee komen, is genoeg gelijk: een meestentijds kort lichaam (ook wel kolom of zuil genaamd), waarvan de hoogte gewoonlijk kleiner is dan de middellijn van de voetschijf, met - in geopende toestand en in vergelijking met andere Zee-anemonen - vrij dikke, middelmatig lange

tentakels, die gewoonlijk meer in het horizontale dan in het vertikale vlak uitstaan.

Bovendien is bij de *Actinia equina equina* (L.) - de Purper-anemoon uit de Middellandse Zee - in gesloten toestand de buitenzijde van het lichaam niet steeds volkomen glad, doch vertoont soms zwakke concentrische insnoeringen.

De kleur van geopende Purper-anemonen is gewoonlijk vlammend, vrij licht purperrood; in gesloten toestand is de kleur iets donkerder. Zowel het lichaam als de mondschijf en de tentakels zijn in het algemeen effen en gelijk van tint. Slechts aan de uiterste rand van de voetschijf komt een licht kobaltblauwe, zeer smalle kleurring voor, terwijl de acrorhagi - kleine blaasjes, die in een enkele krans vlak onder de buitenste rij tentakels voorkomen en een bijzonder grote concentratie netelcellen bevatten - eveneens fraai licht kobaltblauw gekleurd zijn.

Vorenbedoelde kleurring en blaasjes worden echter niet onder alle omstandigheden getoond, waarbij kan worden opgemerkt, dat zij meer te zien zijn wanneer de dieren in bewegelijk water en vooral ook wanneer zij zich aan de oppervlakte van bewegelijk water bevinden, of wanneer zij op andere wijze bijzonder geprikkeld worden.

De twee mondhoeken - de mondopening is namelijk niet rond, al zou men dit bij oppervlakkig bekijken misschien denken - zijn gewoonlijk niet van een kobaltblauw vlekje voorzien, zoals dit dikwijls wel te zien is bij de Paarde-anemoon uit de Noordzee, maar vertonen een meer bleekrode kleur.

Naarmate de *Actinia equina*'s in koudere zeegebieden voorkomen, neemt de grootte af en wordt de rode kleur hetzij donkerder dan wel flatter. Op deze kleurenvariëaties en wat daarmee samenhangt zal ik te zijner tijd in een afzonderlijk artikel nader terugkomen zodra ik mijn thans reeds enige jaren aan de gang zijnde proeven en waarnemingen dienaangaande als afgesloten hoop te kunnen beschouwen. Hierop vooruitlopend, meen ik er goed aan te doen reeds een volgens mij belangrijke aanwijzing te geven onder het punt "Voedsel" van dit artikel. Het komt namelijk nogal eens voor, dat de kleur van Purper-anemonen in een zee-aquarium langzamerhand, dat wil zeggen gewoonlijk binnen een half jaar na hun overbrenging vanuit zee in het aquarium, minder vlammend rood wordt. Soms ontstaan daarbij als overgang zeer smalle concentrische kleurringen van afwisselend licht en donkerrood, hetgeen flauw doet herinneren aan de kleurringen van *Actinia zonata* (*Actinia cari*), de Gordel-anemoon uit de Middellandse Zee.

Gedrag

Wanneer we de *Actinia equina* uit het Middellandse Zee-gebied met overeenkomstige soorten uit andere zeegebieden vergelijken, dan valt er behalve in de grootte en de kleur nog een ander, minder opvallend verschil misschien te constateren. Het betreft namelijk de houding van de tentakels.

Wanneer we de exemplaren uit de Noordzee of de Golf van Biskaje nauwkeurig gadeslaan, dan zien we, dat de tentakels bij de geopende dieren meestal hoofdzakelijk naar buiten uitstaan, daarbij een groot gedeelte van de ertussen gelegen mondschijf met in het midden de mondopening vrijlatend.

Bij de *Actinia equina* uit de Middellandse Zee doet zich buiten de hiervoor beschreven houding van de tentakels ook nog een andere voor, namelijk die van het gedeeltelijk iets naar binnen omkrullen van de ontplooide tentakels, waardoor de mondschijf voor het overgrootste deel bedekt blijft en soms zelfs de mondopening nauwelijks meer te zien is. Het is niet onmogelijk, dat deze houdingen zijn ingesteld op het vangen van bepaald voedsel.

Uiteraard dient voor het doen van vorengenoemde waarnemingen geen gebruik te worden gemaakt van exemplaren, die in het zee-aquarium tengevolge van een onjuiste verzorging overvoerd zijn en daardoor een abnormale grootte en houding hebben gekregen. Bij dergelijke dieren hangen de tentakels vaak min of meer futloos langs het te omvangrijke lichaam af, of de dieren houden zich soms wekenlang gesloten om de indigestie tengevolge van te veel ongeschikt voedsel te boven te komen. De hoogte van het lichaam is normaal circa 5 cm, de middellijn van de tentakelkrans ongeveer 8 cm.

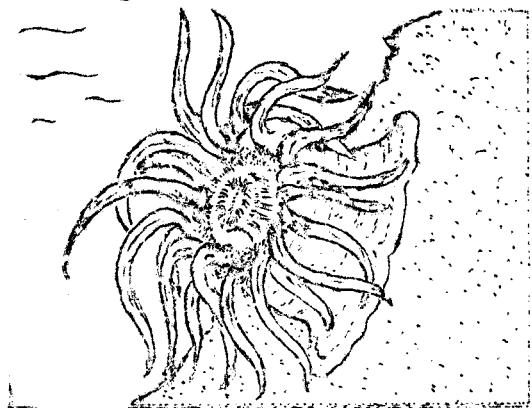
De Purper-anemoon houdt wel van licht, doch dan zit hij daarbij blijkbaar het liefst in een nis, een rotsspleet of een holte. Wanneer hij op een vlak rotsgedeelte, dat bovendien met wier begroeid is, geplaatst wordt, gaat hij meestal "wandelen". Heeft hij eenmaal een goede plaats gevonden, dan verlaat hij die echter niet spoedig meer. Overdag is het dier gewoonlijk slechts dan geopend, wanneer de omgeving niet te zeer belicht wordt; 's-nachts - en ook reeds tegen de avond - zijn meestal alle exemplaren geopend. Een bepaalde voorkeur voor een lichte dan wel een donkere ondergrond schijnt bij de Purper-anemoon niet te bestaan.

Bij een goede verzorging is het mogelijk Purper-anemonen gedurende enkele tientallen achtereenvolgende jaren in een zee-aquarium in het leven te houden!

Natuurlijk milieu

De Purper-anemonen komen alleen voor op rotsachtige kustgedeelten. Zij hechten zich met hun voetschijf stevig vast op een harde ondergrond en zijn hoofdzakelijk te vinden in de litorale zone en wel in het gedeelte, dat bij normale eb droogvalt en bij normale vloed onder water komt.

Het verschil tussen eb en vloed varieert in de Middellandse Zee van ongeveer 50 cm tot circa 1 m, zodat we meestal in niet dieper

ACTINIA EQUINA EQUINA (L.)
(Purper-anemoon)

water dan een meter naar deze prachtige, rode Zee-anemonen behoeven te zoeken om hen te vinden. Zij zitten zowel aan de donkere- als aan de lichtzijde der rotsen, doch bezetten in het laatste geval een plaats, waar zij, eventueel droogvallend bij laag water, van de hete zon geen last zullen hebben. In gesloten toestand kunnen zij dan namelijk tussen een opeenvolgende eb- en vloedstand gemakkelijk met de in de lichaamsholte opgesloten watervoorraad uitkomen zonder uit te drogen.

Een standplaats, die buiten het directe zonlicht valt, heeft voor de Pur-

per-anemonen nog het voordeel, dat zij niet gemakkelijk door een welige wiergroei kunnen worden overwoekerd; in het algemeen kunnen we deze dieren, die blijkbaar niet op wiergroei in hun naaste omgeving zijn gesteld, dan ook op de kalere rotsgedeelten vinden.

Als temperatuurgrenzen in het natuurlijk milieu van de Purper-anemonen kunnen worden beschouwd een minimum van circa 12° C. en een maximum van circa 25° C. Hiermede dienen we voor deze dieren in het zee-aquarium zoveel mogelijk rekening te houden.

Voedsel

Een belangrijk deel van het voedsel wordt gevormd door zwemmende kreeftachtige diertjes; in mindere mate maken visjes een deel van het menu der Purper-anemonen uit.

Aan Zee-anemonen in een zee-aquarium wordt vaak Mosselvlees gegeven, doch dit is eigenlijk een onnatuurlijk voedsel voor deze dieren, hetgeen bij hen tot uitdrukking kan komen door de opname van dit vlees te weigeren. In zulke gevallen moet met beleid te werk gegaan worden om de dieren aan dit weliswaar ook uit zee afkomstige, doch voor hen ongewone voedsel te wennen. Mossels en andere schelpdieren komen, redelijk gesproken, nu eenmaal niet op natuurlijke wijze binnen het bereik en de macht van Zee-anemonen. Dit wordt nog maar al te vaak - zelfs onder hen, die er prat op gaan in de zee-aquatic en zee-biologie thuis te zijn - ondoordacht over het hoofd gezien.

Aardwormen, Enchytraeën, Tubifex en kleine stukjes zacht gekookt eiwit, uiteraard eveneens onnatuurlijk voedsel, worden meestal met graagte gegeten. Daarbij vertonen echter niet alle exemplaren de zelfde mate van bereidwilligheid tot opname van de onderscheiden voedselsoorten, zodat men wel met een zekere voorkeur der dieren rekening moet houden, wil men ze lang in goede conditie houden.

In dit verband lijkt het mij nuttig erop te wijzen, dat het verkleuren der Zee-anemonen in een zee-aquarium - waaronder in het bijzonder het zichtbaar verdwijnen van de intensief rode kleur moet worden verstaan - mede een gevolg kan zijn van onnatuurlijk voedsel. De rode kleurstof, welke bijvoorbeeld vele kreeftachtigen bezitten, doch waarvan de zichtbaarheid tijdens het leven dezer dieren vaak geheel of gedeeltelijk door andere factoren op de achtergrond wordt gedrongen, speelt namelijk bij het vertonen van de rode kleur bij Zee-anemonen, o.a. bij de soort *Actinia equina*, wanneer deze kreeftachtigen bedoelde Zee-anemonen tot voedsel dienen, waarschijnlijk een belangrijke rol. Daarnaast mag men deze roodkleuring vermoedelijk niet los zien van enkele milieufactoren, zoals watersamenstelling, waterbeweging, temperatuur en belichting.

Zij, die eventueel ook reeds in vorengenoemde richting proeven en/of waarnemingen en dergelijke hebben gedaan of hiermede nog bezig zijn, alsmede zij, die over dit onderwerp reeds iets publiceerden, nodig ik hierbij uit nader contact met mij op te nemen ter uitwisseling van de wederzijdse ervaringen en gezichtspunten op dit gebied, opdat liefhebberij en wetenschap met de publicatie van de gezamenlijk getrokken conclusies kunnen worden gediend.

(slot volgt)

(Zie voor nr. XXIII: DE KOR nr. 70(10/1955))

----- DE ZEESTER -----

door
C.J. Tirion

Mijn huisgenoten vinden mijn Zeester maar een saaie piet. Nadat ik hem had gevangen tussen de stenen van een golfbreker op het strand van Scheveningen verhuisde hij naar mijn zee-aquarium. Hij zocht zich daar een schuilplaatsje op tussen de rotsen en het glas en bleef zo een week of drie roerloos zitten. Een kleine soortgenoot van mijn Zeester (*Asterias rubens*), die ik op diezelfde middag vond, kroop helemaal weg tussen enkele rotsen en ik heb hem nadien niet meer gezien. Ik moet hem dus wel als een "total lost" beschouwen.

Niet zo lang geleden kwam er beweging in mijn Zeester. Dat wil zeggen: hij zat plotseling anders dan anders en dit bleek het begin van zijn "loopbaan" te zijn, die eindigde bij een 3 cm lange Mossel, die ik op zijn weg had laten vallen. Deze Mossel was terecht gekomen tussen een schuinstaande rots en het glas van het aquarium. De scherpe punt met het slot stak omhoog; de ronde punt wees naar beneden.

Nauwelijks lag de Mossel in de buurt van de Zeester of deze veranderde zijn looprichting en stevende recht op de Mossel, die in de diepte lag, aan. Direct ging hij op de punt van de Mossel zitten. Door de smalle spleet, waarin de Mossel lag, kon de Zeester zijn armen niet om hem heen slaan; hij zat er dus boven. Ik was erg benieuwd of hij de Mossel zou kunnen opentrekken, temeer daar hij dit dier aan de punt waar het slot zat met slechts enkele ambulacraalvoetjes kon vastgrijpen.

Een halve dag later kwam ik weer eens kijken. De Zeester had de Mossel omgewerkt; deze lag nu met de ronde punt omhoog. Nog steeds kon de Zeester niet meer dan slechts enkele voetjes aan de rand van de schelp vastzetten. Van trekken was geen sprake, daar de Zeester nauwelijks de Mossel kon bereiken en de schelp eigenlijk meer aan de voetjes hing.

Toen ik 's-avonds het licht boven het zee-aquarium uitdeed, was de toestand onveranderd. Ook nog toen ik de volgende middag om 13 uur thuiskomende weer eens een kijkje ging nemen.

's-avonds bleek de Zeester te zijn weggewandeld. De Mossel gaapte en was volkomen leeg van binnen. Ongemerkt had de Zeester toch zijn maag in de Mossel uitgestulpt en hem in zijn eigen huis verteerd. Wat mij echter bij dit drama was opgevallen, was dat de Zeester in korte tijd en zonder forceren de Mossel had weten te openen. En hier komen wij weer aan het nog steeds niet opgeloste probleem: hoe opent de Zeester een Mossel?

Twee theorieën staan tegenover elkaar. De ene zegt, dat de Mossel door een voortdurend trekken van de Zeester na een dagenlange strijd wordt geopend, waardoor de Zeester gelegenheid krijgt zijn maag tussen de kleppen van de schelp te brengen. De andere theorie spreekt van verdovende of verlamende stoffen, die de Zeester in de Mossel zou brengen nadat deze zich wel dan niet vanzelf een weinig had geopend.

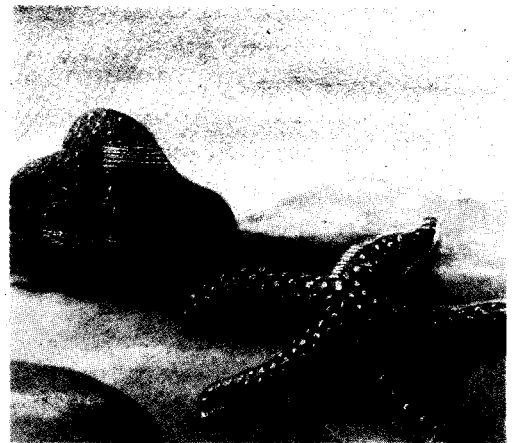
Hier moest ik constateren, dat de Zeester geen kracht kon uitoefenen, maar toch in korte tijd de Mossel had geopend. Spreekt dit niet in sterke mate voor de "vergiftheorie"? Ik meen van wel en ik

geloof dan ook, dat een Zeester meer slim dan sterk is.

Enkele dagen later liep de Zeester schoorvoetend net onder de waterlijn over de glaswand. Als voedsel voor mijn Kokerwormen had ik twee mespunten eipoeder in het water gedaan; dit poeder dreef gedeeltelijk op het oppervlak en werd gedeeltelijk door de luchtbelletten met het water vermengd.

Plotseling zag ik de Zeester meer naar boven kruipen. Hij strekte een arm langzaam tegen de wateroppervlakte uit als wilde hij daarlangs lopen. Toen volgde een tweede en een derde arm, totdat nog slechts de toppen van twee armen de Zeester op zijn plaats hielden. Het middengedeelte en de drie andere armen lagen, met de onderzijde naar boven, plat tegen het wateroppervlak en bewogen zich langzaam. De ambulacraalvoetjes waren druk in de weer.

Wat deed de Zeester daar eigenlijk? Probeerde hij tegen de grensvlakspanningslaag van het water te lopen, zoals een Slak dat zo merkwaardig kan doen? Viste hij met zijn voetjes stukjes eipoeder op om dit als voedsel te gebruiken of wilde hij slechts in de richting van waaruit het poeder kwam gaan, om de bron van de voor hem lekkere smaak te bereiken? Door de bovenruit gezien, leken de bewegingen van de ambulacraalvoetjes geheel ongecoördineerd. Elk dezer voetjes leek op zichzelf te bewegen en er was geen richtingseffect in deze bewegingen te onderkennen. Ik weet dus niet wat mijn Zeester wilde.

Nu zit die saaie piet weer in een rustig hoekje van het aquarium en zal er blijven zitten, totdat de honger hem weer drijft en dan zal hij weer een van mijn Mosselen vermoorden en opslurpen. Of hij gaat iets anders doen wat mijn interesse opwekt en wat hem tot een belangrijke bewoner van mijn zee-aquarium maakt. Zó saai is die piet dus niet! --

ZEESTERREN

Het linker exemplaar omvat zijn prooi, een schelpdier

ALGEMENE JAARVERGADERING IN FEBRUARI 1957

Onder verwijzing naar het bericht in DE KOR nr. 71 (11/1956) pag. 129 deel ik u hierbij mede, dat door het Algemeen Bestuur als Algemeen Penningmeester wordt voorgedragen de heer J. de Haan, Melis Stokelaan 592 te 's-Gravenhage. -- J.C. van Egdom, Alg. Secr.

LAAGWATERTIJDEN voor HOEK VAN HOLLAND (1957)

5 jan.	0.36 u. en 12.59 u.,	6 jan.	1.06 u. en 13.27 u.
12 jan.	5.38 u. en 18.12 u.,	13 jan.	6.55 u. en 20.08 u.
19 jan.	0.20 u. en 12.52 u.,	20 jan.	1.06 u. en 13.30 u.
26 jan.	6.17 u. en 19.36 u.,	27 jan.	7.33 u. en 20.02 u.
Voor Westkapelle	2.30 uur vroeger,	voor Tholen	1.00 uur vroeger,
voor Scheveningen	0.30 uur later,	voor IJmuiden	1.00 uur later,
voor Den Helder	3.30 uur later,	voor Delfzijl	4.30 uur vroeger.

LEDEN EN DONATEURS IN ALLE PROVINCIES VAN NEDERLAND!

Het leden- en donateurental van onze Vereniging BIOLOGIA MARITIMA neemt gestadig toe, hetgeen wij niet in de laatste plaats te danken hebben aan de voorlichting op zee-aquatic en zee-biologisch terrein, zoals die in onze liefhebberij-vereniging - de enige op dit gebied in Nederland - gegeven wordt. In bovenstaand kaartje zijn de plaatsen aangegeven, waarover de leden en donateurs onze Vereniging thans verspreid zijn. Helpt dit aantal vergroten! -- W.

'S-GRAVENHAGE

De Afdeling 'S-GRAVENHAGE EN OMSTREKEN "HET ZEEPAARDJE" maakte op zondag 7-10-1956 haar traditionele najaarsexcursie naar het eiland Tholen.

's-Morgens om 7 uur vertrokken de deelnemers, die over enige auto's verdegeld waren, vanuit 's-Gravenhage. Het weer was slecht, koud en regenachtig, doch het enthousiasme voor de tocht was groot, zodat "thuisblijven" niet eens overwogen werd. Tegen de tijd, dat we het eiland Tholen naderden, brak de lucht en toen we de brug van het vasteland naar ons excursieterrein overreden was er geen druppeltje regen meer te bespeuren. Even later kwam zelfs de zon door het wolkendek en maakte onze regenjassen overbodig.

We waren prachtig op tijd, daar het water aan de "Theehoek" - ons eendoel - nog steeds zakte. Het resultaat was weer bevredigend, want we vonden er groen- en roodwieren, Zee-anjelierien, Kokkels, Alikruikken (Gewone en Stompe), Zeegrondeltjes, Steurkrabben en Garnalen. Een fikse regenbui wilde ons nog even dwars zitten, doch kreeg geen kans en toen even later de zon opnieuw onze gebogen ruggen bescheen, werd het zelfs zeer behaaglijk.

Nadat het water weer was komen opzetten, zochten we onze auto's op en brachten het eveneens traditionele bezoek aan de oesterput in het plaatsje Tholen, waar we nog wat Steurkrabben, Zeegrondeltjes en een behoorlijke hoeveelheid Aasgarnaaltjes konden verschalken. Om 15.30 uur werd daarop de terugtocht sanvaard, waarna we om 17 uur onze woonplaats weer binnenreden. Zo mochten we weer terugzien op een prettige en geslaagde Tholen-tocht.

Hoewel de vangst niet overvloedig was, konden enkele leden van onze Vereniging elders in den lande met een bescheiden zending dieren of wieren verblijd worden. Een volgende maal hopen we enige andere leden, die zich hiervoor hebben opgegeven bij het Algemeen Secretariaat, aan dieren en wieren te kunnen helpen; in verband met de weersomstandigheden en de behoeften van de leden uit onze Afdeling zal dit echter wel niet eerder dan in de loop van het volgend voorjaar kunnen plaats vinden. -- J. de Haan, Secr.

ROTTERDAM

De Afdeling ROTTERDAM EN OMSTREKEN "DE ZEESTER" zou op 13-10-1956 een excursie maken naar het eiland Tholen, doch aangezien zich hiervoor te weinig deelnemers opgaven, kon deze excursie geen doorgang vinden. Blijkbaar ontmoet het maken van een excursie op een zaterdagmiddag te veel bezwaren bij de leden, of golden die bezwaren toevallig alleen vorengenoemde zaterdagmiddag? Hopenlijk zullen bij een volgende gelegenheid eventuele bezwaren teniet gedaan worden door een groot enthousiasme, zoals we dit reeds meer-malen uit de verslagen van de Afdeling 'S-GRAVENHAGE EN OMSTREKEN "HET ZEEPAARDJE" hebben leren kennen. -- J. Bos Jr., Secr.

Noot:

Hoe zit dat, Rotterdammers? Ik meende, dat u nogal impulsief bent en van gezelligheid houdt; laat het niet op u zitten, dat die

zogenaamde "stijve Hagenaars" u eventueel nog verder ten voorbeeld moeten worden gesteld. Haalt daarom uw schade in en neemt voortaan actief deel aan de voor "DE ZEESTER" uitgeschreven excursies. U neemt toch ook regelmatig deel aan de overige maandelijkse bijeenkomsten van deze Afdeling? Het verhoogt de gezelligheid en ... het enthousiasme! --

G.G.P. Wouda

LEIDEN

De Afdeling LEIDEN EN OMSTREKEN hield op donderdagavond 25-10-1956 wederom een bijeenkomst ten huize van de heer J.H.Kroon te Leiden. De spreker voor deze avond, de Algemeen Voorzitter Ir. H.E. Westenberg, werd door de Voorzitter hartelijk welkom geheten. Van het aantal leden was 75% aanwezig, wel een bewijs hoezeer de komst van de heer Westenberg en het onderwerp, dat hij zou inleiden, de belangstelling der leden had.

Spreker vertelde ons over zijn verblijf in Pakistan (Karachi). Genoemde plaats wordt gekenmerkt door een heet, woestijnachtig klimaat; het regent er zelden en er is moeilijk aan zoet water te komen. Sprekers verblijf aldaar hield verband met havenwerkzaamheden en daardoor kwam hij herhaaldelijk met de zee in aanraking. Het zeewater is er niet helder tengevolge van de uitmonding van de rivier de Indus.

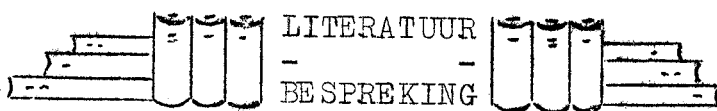
De heer Westenberg maakte er kennis met een zoetwater-aquarium-liefhebber en door diens bemiddeling met een geleerde, die zeedieren verzamelt en bestudeert. Van deze laatste ontving hij verschillende vissen, doch naderhand, toen hij de vangplaatsen wist, kon hij zelf op de vangst uitgaan. Met Diergaarde Blijdorp te Rotterdam en de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij was reeds van tevoren contact opgenomen. Bij wijze van proef zou de K.L.M. de vissen gratis vervoeren in plastic zakken; de hierin boven het zeewater aanwezige lucht werd vervangen door zuurstof. Twee zakken respectievelijk met 30 en 50 vissen als eerste zending kwamen goed over; de reis duurde ongeveer 30 uur. Later volgden meer zendingen. Van de zijde van genoemde diergaarde hoopt men op een blijvend contact, hetgeen - gezien de mentaliteit der bevolking in en om Karachi - echter moeilijk zal zijn.

Na de interessante lezing werden vele vragen gesteld en beantwoord. Tenslotte demonstreerde de Secretaris nog de gedeeltelijk reeds in DE KOR nr. 70 (10/1956) besproken doorstromingspomp, die een flinke waterstroom in het aquarium veroorzaakte.

Het was weer een gezellige en leerzame avond. -- J.H. Kroon, Secr.

HAARLEM

De oproep in DE KOR nr. 70 (10/1956) om nieuwe leden te werven heeft weerklank gevonden in Haarlem, een oud bolwerk van aquarium-liefhebbers. De aldaar aanwezige leden van onze Vereniging hebben versterking ontvangen van enige nog niet eerder aangesloten zee-aquariumliefhebbers, die blij zijn thans de juiste weg gevonden te hebben, zodat binnenkort zelfs de oprichting van de Afdeling HAARLEM (de toenaam staat nog niet geheel vast) van onze Vereniging kan worden tegemoet gezien. Bravo Haarlemmers, uw initiatief tot versteviging van de eenheid onder de echte zee-aquariumliefhebbers moge tot goed voorbeeld dienen voor onze overige leden. -- Wouda

WAS FIND ICH AM STRANDE?

In de serie "Kosmos Naturführer" van de Duitse "Gesellschaft der Naturfreunde" verscheen in 1954 een herdruk (26-33e duizendtal!) van het deeltje "Was find ich am Strande?". De belangrijkste typen van zowel de flora als de fauna van duinen, strand en zee - voor zover deze tot het Noord- en Oostzeegebied behoren - kunnen aan de hand van overzichtelijke tabellen der voornaamste kenmerken en 339 bijgevoegde duidelijke afbeeldingen (gedeeltelijk in kleuren) gemakkelijk gedetermineerd worden. De wijze van indeling der tabellen is bijzonder praktisch, daar zij o.a. gebaseerd is op het in een zeker gebied voorkomen van bepaalde planten en dieren. Hoewel het daarbij natuurlijk niet mogelijk is scherpe grenzen te trekken geeft de opstelling voldoende waarborg de meeste namen van de tijdens een wandeling, excursie e.d. gevonden planten en dieren reeds ter plaatse te kunnen vaststellen. In een werkje van 86 pagina's (formaat 13x20 cm) is het wegens de grote verscheidenheid bij sommige plant- en diergroepen natuurlijk niet mogelijk een afgesloten geheel te vormen, doch zij, die graag een goede leidraad voor het onderhavige onderwerp willen hebben, zullen in dit boekje zeker vinden wat zij zoeken, daar hierin toch niet minder dan 326 planten en dieren zijn behandeld.

Het botanische gedeelte is bewerkt door Dr. A. Kosch; het gedeelte, dat de levende wezens in zee betreft, is bewerkt door Prof. M. Friedrich van het "Meeresbiologisches Institut" te Bremerhaven, terwijl de ornithologische gegevens van de hand van Dr. H. Frieling zijn.

De uitgever is Franckh'sche Verlagshandlung te Stuttgart. Het goed verzorgde boekje kost, in stevig geplasticeerd kartonnen omslag, DM 5,80; in linnen gebonden DM 7,50. -- G.G.P. Wouda

ITALIEN

In de serie "Kosmos-Reise-Naturführer" van de Duitse "Gesellschaft der Naturfreunde" verscheen kortgeleden een nieuw deel, getiteld: "Italien". Dit 219 pagina's tellende boek (formaat 13x20 cm), samengesteld door Dr. F. Rechinger-Moser, Prof. Dr. O. Wettstein en Dr. M. Beier, is op soortgelijke wijze ingedeeld als "Was find ich am Strande". Bovendien wordt als verbindende tekst voor elk gebied een aparte beschrijving van de op dat gebied betrekking hebbende bijzonderheden gegeven.

Zij, die een reis naar Italië of de naburige Middellandse Zeekust van Frankrijk, Spanje en de Balkanlanden van plan zijn te maken - en dat zijn er tegenwoordig steeds meer - vinden in deze uitstekende gids op snelle wijze terug wat zij op de bonte markten, in tuinen en in het wild, in zee en aan het strand, in het gebergte en op de vlakten, kortom waar dan ook aan zowel bomen, struiken en bloemen, als zeedieren, hagedissen, slangen, vlinders, kevers en vogels kunnen aantreffen, terwijl zij er tevens over de aldaar voorkomende gesteenten en mineralen het nodige in kunnen vinden. Zeer praktisch is ook de toevoeging van de Italiaanse benamingen

naast de Duitse en wetenschappelijke. Voorzien van meer dan 400 afbeeldingen, gedeeltelijk in kleuren (goed gekozen), en geplasteerd kartonnen omslag is dit boek, dat evenals het vorengenoemde wordt uitgegeven door Franckh'sche Verlagshandlung te Stuttgart, voor de prijs van DM 7,20 niet duur te noemen. -- G.G.P. Wouda

DATZ

In de 9e jaargang - september 1956 - nr. 9 van het West-Duitse aquarium- en terrariumtijdschrift DATZ beschrijft K. Kaiser zijn ervaringen met het zee-aquarium, in het bijzonder wat de eerste inrichting van zo'n aquarium, het voederen van verschillende dieren en het verdere onderhoud betreft. Aan het slot van zijn artikel concludeert de heer Kaiser, dat bij de huidige stand van de zee-aquariëtik het houden van zeedieren zeer gemakkelijk is, althans niet moeilijker dan het houden van zoetwaterdieren. Tekst 2,5 pag. In nr. 10 - oktober 1956 - van ditzelfde tijdschrift staat een interessant artikel door H. Kraft over het natuurlijk milieu van de wieren *Caulerpa fastigiata* en *Nitophyllum spec.* uit de Middellandse Zee. Tekst 1 pagina met 1 foto.

E. Fromming maakt in hetzelfde nummer melding van een bericht over de zwemmende Zee-anemoon *Stomphia coccinea* en beschrijft daarbij in het kort het gedrag van dit dier na aanraking door verschillende soorten Zeesterren.

In nr. 11 - november 1956 - van genoemd tijdschrift publiceren K. Radtke en Dr. W.B. Sachs hun ervaringen op het gebied van de verzorging van koraalvissen en soortgelijke zeevissen. In dit eerste gedeelte van hun publicatie wordt vooral aandacht besteed aan de samenstelling van kunstmatig zeewater en het toevoegen van sporenelementen aan dat water (ook in Zwitserse kringen van zee-aquariumliefhebbers worden in dat opzicht reeds geruime tijd proeven genomen), terwijl daarnaast nog een beschouwing plaats vindt over zowel de technische als de biologische inrichting van het tropisch zee-aquarium. Tekst 3,5 pagina. -- G.G.P. Wouda

BESPAAR INCASSOKOSTEN EN GIREER UW CONTRIBUTIE 1957 à F. 6,-- TEN SPOEDIGSTE OP GIRONUMMER 349352 TEN NAME VAN M. BOT TE VLAARDINGEN

VERENIGINGSADRESSEN:

- Algemeen Voorzitter: Ir. H.E. Westenberg, Johan van Oldenbarneveltlaan 20, 's-Gravenhage.
Alg. Secr.: J.C. van Egdome, Leeuwenbekstraat 31a, Rotterdam-N
(Inlichtingen over en aanmelding voor het lidmaatschap;
alle algemene correspondentie betreffende de Vereniging)
Alg. Penningmeester: M. Bot, Sportlaan 75, Vlaardingen; giro
nummer 349352 (Contributie-betalingen, donaties, enz.)
1e Alg. Commiss.: G.G.P. Wouda, Hulshorststraat 6 's-Gravenhage
2e Algemeen Commissaris: J.H. Kroon, Leeuwerikstraat 8, Leiden

MAANDORGAAN "DE KOR":

Zendt alle kopij en daarmede verband houdende stukken, alsmede opgaven van advertentie-teksten, aanvragen voor proefnummers en adresveranderingen uitsluitend aan de Redactie-Administratie: Hulshorststraat 6, 's-Gravenhage